

Campo de' Fiori

Sytze Keuning

Op het bekendste marktplein van Rome, het Campo de' Fiori, staat een standbeeld van Giordano Bruno die op 17 februari van het jaar 1600 op die zelfde plek stierf op de brandstapel. Giordano Bruno was een Italiaanse filosoof, vrijdenker en kosmoloog. Hij was aanhanger van de heliocentrische theorie van Copernicus, die stelde dat niet de aarde het middelpunt van het zonnestelsel is, zoals toen de gangbare en door de paus gehuldigde opvatting was, maar de zon. Een opvallende uitspraak van Bruno was dat hij meende dat de sterren die we aan de hemel zien ook zonnen zijn, met daaromheen planeten die misschien net als de aarde leven bevatten. Een visie die haar tijd heel ver vooruit was. De kerk en de inquisitie konden dit niet waarderen en eisten dat Bruno zijn vele controversiële opvattingen zou herzien. Toen hij na zeven jaar gevangenschap nog niet te vermurwen was om ook maar iets terug te nemen, oordeelde de inquisitie dat Bruno op de brandstapel moest sterven. Hij was toen 51 jaar oud. In 1889 werd op de plaats van de executie als eerbetoon een standbeeld voor hem opgericht.

Tegenwoordig denken wij dat we veel slimmer zijn en kunnen we ons bijna niet meer voorstellen dat mensen toen dachten dat de zon om de aarde draait in plaats van andersom en dat de kerk de mensen zolang kon vasthouden in deze overtuiging. Dat de zon om de aarde als middelpunt draaide was een bevestiging dat de mens een centrale rol speelt in de schepping en in het universum. Dit idee liet de kerk natuurlijk niet graag los. In de huidige klimaatverandering speelt de mens ook een centrale rol, zo wordt ons constant duidelijk gemaakt.

Ook al zijn er wetenschappers en vrijdenkers die stellen dat de mens weliswaar een rol speelt, maar meer in de marge dan in het centrum. Dit zijn de moderne ketters, die gelukkig niet meer op de brandstapel belanden, maar wel worden weggezet als onnozelaars die hun dwalingen moeten herzien.

De Delftse ingenieur en oud-directeur van Iwaco, Bert Amesz, pakt het in zijn boek 'Aan de knoppen van het klimaat' wat voorzigtiger aan, maar hij komt tot een vergelijkbare conclusie: de mens veroorzaakt een deel van de huidige temperatuurstijging - naar schatting een derde - en de rest heeft natuurlijke oorzaken en vindt sowieso plaats of wij er nu zijn of niet. Geen ontkenning, maar wel een stevige nuancering, die in de huidige discussies en berichtgeving volledig ondersneeuwt. Iemand van het WNF vertelde mij dat het aantrekkelijke van het klimaatprobleem is, dat het een eenvoudig te vertellen verhaal is geworden, met simpele oorzaken en grote gevolgen die ons allemaal raken en dat wereldwijd aanspoort tot meer duurzaamheid.

Ik vind het prima als klimaatverandering aanzet tot duurzame ontwikkelingen. Ik hoop alleen niet dat het averechts gaat werken als blijkt dat het te zwaar is aangezet, omdat - net als in het middeleeuwse wereldbeeld - de mens te centraal is gezet, omdat dat beter uitkwam. Er zijn genoeg wereldwijde uitdagingen waarvoor de mens de volle verantwoordelijkheid kan nemen, zoals de bescherming van de zoetwatervoorraden op aarde, het tegengaan van bodemerosie en het bestrijden van fijnstof in de lucht dat jaarlijks miljoenen doden kost. Waar ik voor vrees, is dat de sterke nadruk op het klimaat en op CO₂ reductie, leidt tot hele dure oplossingen voor een (te) snelle energietransitie, om maar zo vlug mogelijk CO₂-neutraal te zijn. Dit zou ten koste kunnen gaan van urgente uitdagingen, die misschien wat minder eenvoudig uit te leggen zijn, zoals het verbeteren van de kwaliteit van bodem, water en lucht. Laat mij dan maar een ketter zijn, maar daar werk ik liever aan.

keuning@bioclearearth.nl

